

Herziene normen speeltoestellen duidelijker en eenduidiger

Voor het eerst sinds de invoering van het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS) in 1997 zijn de normen herzien. Zowel NEN-EN 1176 voor speeltoestellen als NEN-EN 1177 voor ondergronden, ondergronden wijzingen en kregen aanvullingen. Er is vooral ingezet op eenduidigheid, concrete definiëring en meer samenhang met andere normen. Ook zijn twee nieuwe normdelen aan de 1176-serie toegevoegd.

Tekst Paula Klap / Beeld Rens Kromhout en Jan Ooms

Op de vraag of hij de nieuwe normen even in grote lijnen wil toelichten is het even stil. Dan verzucht Jan Ooms, zelf lid van de Europese normcommissie, dat dat echt niet 'even' is te doen. In vrijwel alle normen, normdelen en bijlagen is wel iets gewijzigd. De ene keer gaat het om de breedte van openingen, dan over de definiëring en soms is alleen een formulering aangescherpt en redactioneel gecorrigeerd. Hoe breed en veel ook, in de vernieuwingen is wel een rode draad te bespeuren.

Veel vragen

De herziening en aanvulling van de Europese normen is er eerder gekomen dan aanvankelijk voorgenomen. De vele vragen, vaak gesteld vanwege hiaten in de bestaande normen, leidden tot een versnelde wijziging. Jan Ooms (zie kader) vindt dat wel begrijpelijk. „In de eerste norm, die in 1998 het licht zag, ontbrak een goede samenhang. De algemene regels en de toestel specifieke regels spraken elkaar aanvankelijk op een aantal punten zelfs tegen. Daar zit dan ook een groot deel van de aanpassingen.”

De nieuwe teksten zijn grondig bekeken en dat heeft geleid tot een groot

aantal definities van genoemde termen. Zo zijn woorden als 'obstakel', 'klimtoestel' en 'vrije valhoogte' nu gedefinieerd, wat de norm duidelijker en toegankelijker maakt. Ook verwijzingen naar andere normen, zoals die over materiaaltoepassingen, brandgevaarlijke situaties en verwante normen buiten de 1176-serie (bijvoorbeeld skatevoorzieningen en klimwanden) scheppen duidelijkheid.

De Europese Normcommissie is zich er zeer van bewust dat spelen gepaard gaat met het nemen van risico's. Spelen zonder risico bestaat niet en juist door het spel leren kinderen omgaan met risico's en komen ze tot een persoonlijk veiligheidsmanagement. Daarom is er nu voor het eerst aandacht besteed aan de risico's van spelen. NEN-EN 1176 meldt onomwonden dat spelen zonder risico ondenkbaar is. Situaties waarin kinderen tegen een bult kunnen aanlopen of zelfs iets kunnen breken, vormen nu aanvaardbare risico's. Risico's met een mogelijk fatale afloop of blijvend letsel blijven ook in de herziene normen uit den boze. Het leeftijdsonderscheid – jonger of ouder dan 3 jaar – dat in de eerste norm nog werd gehanteerd, is in zijn geheel vervallen. Uitgangspunt is nu steeds de ontwikkeling van het kind.

Voor Nederland is ook het (nog te verschijnen) bijblad bij de normen nieuw. Het bijblad licht toe, regelt specifiek Nederlandse situaties (denk aan vallen op gras en de zijdelingse ruimte bij duikelrekken), publiceert interpretaties en neemt door de NEN-commissie onderschreven uitspraken van Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) en certificerende instellingen (AKI's) op. Ook mogelijke correcties en aanvullingen worden hierin vermeld.

Duidelijkheid

De ervaring leert dat de introductie van nieuwe regelgeving of normen onrust veroorzaakt. Omdat de consequenties niet voor alle partijen even 'gewichtig'

zijn, is het van groot belang duidelijkheid te verschaffen over de nieuwe normen en de implementatie ervan. Daarom bereidt een werkgroep van de NEN-commissie een studiedag voor waarop voor de verschillende doelgroepen (gemeenten, handhavingsambtenaren, beheerders, inspectiebedrijven, keuringsinstanties, leveranciers, speeltuinorganisaties, enzovoort) de consequenties van de vernieuwde normen worden toegelicht. Deze dag, die duidelijkheid moet scheppen en onrust dient te voorkomen, vindt vermoedelijk in het voorjaar van 2009 plaats.

Achtergrondinformatie over spelen en de speelnormen via www.tuinlandschap.nl

Europese normen

De herziene Europese normen gelden voor toestellen die na 1 juni 2009 worden geplaatst. Voor toestellen die tot die tijd worden geplaatst, mogen zowel de oude als de nieuwe normen worden gehanteerd. Voor toestellen die voor 1 juni 2008 zijn geplaatst, blijven de oude normen van kracht. De leveranciers moeten op het plaatje dat op het toestel is bevestigd, aangeven volgens welke norm het toestel is gemaakt. Als een risicoanalyse is toegepast bij het beoordelen van de veiligheid van het toestel, dan moet daarvan melding worden gemaakt in de bij het toestel behorende documenten. Dit is vooral voor inspectiebedrijven van belang. Zij moeten over de juiste informatie beschikken bij het uitvoeren van de verplichte inspecties. De normen EN 1176-1-1-

gemene veiligheidseisen en testmethoden, 2-schommels, 3-glijbanen, 4-kabelbanen, 5-draaitoestellen, 6-veertoestellen en wippen en 7-installatie, inspectie, onderhoud en gebruik, zijn herzien. Nieuw zijn EN 1176-10-omsloten speeltoestellen en 11-ruimtelijke netstructuren. Ook EN 1177, valdempende ondergronden en bepaling van de kritische valhoogte, is herzien. De veiligheidseisen uit de oude EN 1177 zijn nu verwerkt in 1176. In 1177 staan betere definities van de kritische valhoogte, de eisen voor testprocedures, de eisen voor testapparatuur en verslaglegging. De normen zijn beschikbaar in het Engels, Duits en Frans. De Nederlandse normcommissie buigt zich nog over de wenselijkheid van een Nederlandse vertaling. Mogelijk komt er,

net als bij de Belgen, een Nederlandstalig handboek.

Geen wet

Normen, ook Europese, zijn geen wet. Niet voldoen aan de norm betekent niet dat een toestel of speelplek dan per definitie onveilig is. Andersom betekent wel voldoen aan de norm niet automatisch dat een speeltoestel of -plek wel veilig is. Omdat de Wet aangeeft dat voldoen aan de Europese normen een 'vermoeden van veiligheid' geeft, wordt in de praktijk veel met de normen gewerkt. Voor beheerders zijn ze dan ook een goede richtlijn. Vaak worden de normen gebruikt om onveiligheid aan te tonen (het is niet volgens de norm en dus onveilig). Dit is niet terecht. Onveiligheid dient aangetoond te worden middels een correct uitgevoerde risicoanalyse.

Jan Ooms

Jan Ooms is als manager van het Kompan Institute BNL en het ontwerp bureau (Benelux) werkzaam bij speeltoestelleverancier Kompan in Zaltbommel. Hij is voorzitter van de Nederlandse normcommissie en als zodanig was hij nauw betrokken bij de totstandkoming van de nieuwe Europese normen. Ooms is onder meer lid van de Europese normcommissie en was lid van enkele specifieke werkgroepen. Ook zat hij in de 'task force' groep ter voorbereiding van de normherziening. In Nederland is Ooms in de Branchevereniging Spelen betrokken bij het 'Overleg Spelen', waarin ook het Ministerie van Volksgezondheid, welzijn en sport, de VWA, AKI's en belangenorganisaties vertegenwoordigd zijn.

Belangrijke wijzigingen

Enkele belangrijke wijzigingen in deel 1 van de NEN-EN 1176 (algemeen gedeelte):

- gevaar voor vingerbeklemming wordt nu gemeten op 1 m hoogte (was 1,20 m);
- de vrije valhoogte is ook vastgelegd voor hangen, tot nu toe werd deze alleen voor staan en zitten genoemd;
- voor beklimbaarheid van daken geldt dat als je het niet aanmoedigt, daken niet beklimbaar zijn. Het bijblad gaat hier nader op in;

- overlap in de vrije valruimte is niet meer toegestaan als sprake is van een gedwongen beweging, voor zover het de 'vrije' ruimtes betreft (bij voorbeeld bij een schommel of glijpaal). Ook dit onderwerp krijgt in het bijblad een verduidelijking;
- bij vallen in een toestel werd tot nu toe 1 m hoogteverschil aangehouden. Als sprake is van een hellend vak is dit nu vervalven;
- een valondergrond is verplicht

bij alle toestellen met een vrije valhoogte boven 60 cm en bij toestellen met een gedwongen beweging (denk hier aan veeren draaitoestellen);

- voor de valondergronden is de informatieve tabel gewijzigd. De tabel is meer gedifferentieerd en vooral voor wat betreft de losse ondergronden aangepast aan de verschillende valhoogten. Voor gras is in deze tabel nog steeds (de Europese) valhoogte van 1 m opgenomen. Het bijblad neemt

echter voor de Nederlandse situatie een valhoogte van 1,50 m op voor de meest voorkomende situaties. De formele eis van een HIC-waarde kleiner dan 1000, blijft overigens wel overeind.

- het aantal testsondes voor hoofd- en nekbeklemming is kleiner geworden en ook de ketting van de 'koordjestic' is korter geworden.